

**МИКОЛАЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

**Навчально-методична лабораторія практичної психології та
соціальної роботи**

СХВАЛЕНО

протокол засідання вченої ради МОППО
від 11 червня 2025 р. № 3

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ МОППО
від 12 вересня 2025 р. № 209-А

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
практичних психологів закладів освіти**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітню програму підвищення кваліфікації практичних психологів закладів освіти розроблено відповідно на виконання постанов Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», від 14 грудня 2016 року № 988-р «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», від 21 серпня 2019 року № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників», наказів Міністерства освіти і науки України від 16 липня 2018 року № 776 «Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти», Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 24 листопада 2020 року № 2425 «Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти», Міністерства освіти і науки України від 15 березня 2023 року № 15/05-23 «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації практичних психологів закладів освіти «Психолого-педагогічні методи та інструменти роботи з психологічною травмою, обумовленою воєнним станом», до законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту», інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність закладів освіти, з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі менеджменту освіти та професійного розвитку педагогів, керівних кадрів, навчально-допоміжного персоналу в галузі освіти.

Мета програми: професійний розвиток кваліфікації практичних психологів системи освіти через удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань відповідно до державної політики в галузі освіти для забезпечення якості освіти держави та регіону; поглиблення і розширення професійних знань, умінь та навичок; набуття досвіду виконання додаткових завдань і обов'язків у межах професійної діяльності.

Основні завдання програми:

удосконалити знання:

- нормативно-правових засад діяльності практичних психологів закладів освіти;
- здійснення психологічної профілактики та просвіти;
- психологічної діагностики відповідно до вікових особливостей цільової аудиторії та актуального стану освітнього середовища;
- надання психологічної допомоги (психологічне консультування, супровід, тренінг, розвивальна діяльність) згідно із запитом або виявленою потребою;
- реалізації власного професійного розвитку й самоосвіти;
- організації співпраці з педагогічними працівниками з ефективної освітньої діяльності, підтримки та розвитку психологічно безпечного освітнього середовища в закладі освіти;
- самоорганізації, планування і підготовки до здійснення трудових функцій, профілактики професійного й емоційного вигорання.

сформувати вміння (навички):

- забезпечувати нормативно-правову діяльність практичних психологів закладів освіти;
- здійснювати психологічну профілактику та просвіту;
- проводити психологічну діагностику відповідно до вікових особливостей цільової аудиторії й актуального стану освітнього середовища;
- надавати психологічну допомогу (психологічне консультування, супровід, тренінг, розвивальна діяльність) згідно із запитом або виявленою потребою;
- реалізовувати власний професійний розвиток та самоосвіту;

- співпрацювати з педагогічними працівниками щодо ефективної освітньої діяльності, підтримки та розвитку психологічно безпечного освітнього середовища в закладі освіти;
- здійснювати планування трудових функцій, профілактику професійного й емоційного вигорання.

розвинути установки щодо:

- морально-етичних цінностей (повага до життя, себе й інших людей, гідність, чесність, справедливість);
- соціально-політичних цінностей (свобода, лідерство, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, закону, емоційний інтелект, соціальний інтелект, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, солідарність і відповідальність);
- інтелектуально-розвивальних цінностей (здатність до особистісного та професійного розвитку: самомотивація, самоактуалізація, самоорганізація, самореалізація, самоаналіз, самооцінювання, саморозвиток, самокорекція, когнітивна гнучкість, критичне мислення, креативність, системність).

Особливості організації освітнього процесу за освітньою програмою.

Вивчення деяких питань модулів, тем, послідовність, загальна кількість годин на розгляд тем можуть бути зміненими, окремі питання перенесені в інші теми згідно із загальною концепцією робочої програми навчання.

Очікувані результати навчання можуть відрізнятися залежно від кваліфікаційної категорії та педагогічного досвіду слухачів.

Навчальні заняття за програмою організовано у формі інтерактивних лекційних занять, навчальних тренінгів, семінарів, практикумів, стажування на базі закладів освіти, круглих столів, конференцій з обміну досвідом, дискусій тощо.

За дистанційною формою навчання заняття в синхронному режимі проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для вебконференцій з обов'язковою участю слухачів. Інші види занять в асинхронному режимі – у різних форматах.

Навчально-методичне забезпечення програми представлено матеріалами для самостійної роботи здобувачів освіти за темами дистанційної складової (відеолекції, чати, онлайн-вправи, відеоматеріали, презентації, тести тощо) та списком рекомендованих інформаційних і літературних джерел відповідно до тематики навчальних модулів програми.

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу:

- для очного навчання: мультимедійний проєктор, ноутбук, фліпчарт, персональні комп'ютери, навчальні матеріали, інтерактивна дошка, сучасне програмне забезпечення, швидкісний інтернет-канал (для використання під час занять відповідних онлайн-ресурсів);

- для дистанційного навчання: комп'ютерна техніка (комп'ютер, вебкамера, мікрофон або ноутбук), доступ до швидкісного інтернету, дистанційна платформа суб'єкта підвищення кваліфікації, програмне забезпечення для проведення відеоконференцій.

1.	Розробники освітньої програми	Сливінська Тетяна Олександрівна, завідувач навчально-методичної лабораторії практичної психології та соціальної роботи МОППО; Чубова Антоніна Миколаївна, методист навчально-методичної лабораторії практичної психології та соціальної роботи МОППО								
2.	Найменування освітньої програми	Освітня програма підвищення кваліфікації практичних психологів закладів освіти								
3.	Мета освітньої програми	Професійний розвиток кваліфікації практичних психологів системи освіти через удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань відповідно до державної політики в галузі освіти для забезпечення якості освіти держави й регіону; поглиблення та розширення професійних знань, умінь і навичок; набуття досвіду виконання додаткових завдань та обов’язків у межах професійної діяльності								
4.	Цільова аудиторія за спеціальністю або посадою педагогічного працівника	Практичні психологи закладів освіти								
5.	Напрямок освітньої програми	Професійна / фахова компетентність практичного психолога								
6.	Зміст освітньої програми	№ з/п	Освітній компонент. Модуль / тема	Загальний обсяг годин	Засоби провадження					
					Аудиторна робота				Самостійна робота	
					Усього аудиторних годин	Інтерактивне заняття (лекція)	Навчальний тренінг	Практичне заняття		
										Розподіл годин
			Модуль 1. «Психологічна профілактика та просвіта щодо психологічного благополуччя і психічного здоров’я відповідно до вікових особливостей цільової аудиторії, актуального стану освітнього середовища. Створення, підтримка й розвиток психологічно безпечного освітнього середовища в закладі освіти»	15	10	4		6	5	
		1.1.	Напрями профілактичної роботи в практичній психології: ризикована поведінка	3	2	2				1

	1.2.	Практичне застосування ефективних інструментів психологічної профілактики: ризикована поведінка	3	2			2	1
	1.3.	Теоретичні основи організації та здійснення психологічної просвіти: особливості комунікації з здобувачами освіти підліткового віку	3	2	2			1
	1.4.	Методики психологічної просвіти, особливості їх вибору та застосування зі здобувачами освіти підліткового віку	3	2			2	1
	1.5.	Педагогічна практика. Інструменти та форми психологічної профілактики: планування заходів превенції ризикованої поведінки здобувачів освіти	3	2			2	1
	Модуль 2. «Психологічна діагностика: сутність, завдання, принципи, методи та критерії якості й етичні норми. Структура, зміст, види та інструменти психологічної допомоги: психологічна консультування, супровід, тренінг, розвивальна діяльність відповідно до запиту й виявленої потреби»		15	10	6		4	5
	2.1.	Теоретичні основи організації та здійснення психологічної діагностики: обмеження у використанні, достовірність і надійність, особливості застосування, фактори, що впливають на результат	6	4	4			2
	2.2.	Види ситуацій психологічної допомоги учасникам освітнього процесу: професійне вигорання педагогічних працівників	3	2	2			1
	2.3.	Види ситуацій психологічної допомоги освітнього процесу: кризові ситуації, що зумовлюють імовірність спричинення шкоди собі або іншим особам	3	2			2	1
	2.4.	Методи надання різних видів психологічної допомоги учасникам освітнього процесу: психологічний супровід профілактики професійного вигорання	3	2			2	1
	Модуль 3. «Нормативно-правові вимоги до організації діяльності практичного		15	10	4		6	5

		- здійснення організаційно-методичної діяльності під час виконання трудових функцій (Е1.У1, Е1.31, Е2.31, Е2.У1, Е2.31)
11.	Очікувані результати	Удосконалення фахових компетентностей практичних психологів
12.	Особи, які виконують освітню програму	Клименюк Н. В., Опанасенко Л. А., Шпак Д. О., Дробішева М. В., Чубова А. М.
13.	Строки виконання освітньої програми	2026 р.
14.	Місце виконання освітньої програми	Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-а)
15.	Вартість надання освітньої послуги	Собівартість обраховується залежно від наповнення груп згідно з вимогами чинного законодавства
16.	Мінімальна та максимальна кількість осіб у групі	8–30 осіб
17.	Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Сертифікат про підвищення кваліфікації
18.	Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	https://moippo.mk.ua/prohramy-pidvyshchennia-kvalifikatsii/

Модуль 1. «Психологічна профілактика та просвіта щодо психологічного благополуччя і психічного здоров'я відповідно до вікових особливостей цільової аудиторії, актуального стану освітнього середовища. Створення, підтримка й розвиток психологічно безпечного освітнього середовища в закладі освіти».

Тема 1.1. Напрями профілактичної роботи в практичній психології: ризикова поведінка.

Форми асоціальної поведінки серед учнівської молоді: загальна характеристика. Причини виникнення і вікові особливості проявів асоціальної поведінки. Ознаки асоціальної та антисоціальної поведінки учнів. Проведення превентивних заходів, спрямованих на запобігання девіантній поведінці. Захисні фактори, що сприяють формуванню життєстійкості дитини. Способи соціальної взаємодії, які сприяють формуванню соціальної компетентності. Створення безпечного та підтримувального середовища в закладах освіти: роль практичного психолога.

Запобігання суїцидальним проявам і нахилам серед учнівської молоді. Співпраця з правоохоронними органами й іншими соціальними службами для вирішення проблемних ситуацій.

Тема 1.2. Практичне застосування ефективних інструментів психологічної профілактики: ризикована поведінка.

Поняття маркерів / факторів ризику розвитку ризикованої поведінки. Чинники виникнення та особливості перебігу ризикованої поведінки в молоді. Причини виникнення самопошкоджувальної поведінки, суїцидальної поведінки, деліквентної поведінки. Виявлення ризикованих тенденцій неповнолітніх. Загальні поняття про різні рівні профілактики ризикованої поведінки: превенція, інтервенція, поственція.

Тема 1.3. Теоретичні основи організації та здійснення психологічної просвіти: особливості комунікації зі здобувачами освіти підліткового віку.

Цілі та функції психологічної просвіти, основні форми й методи. Практичні аспекти реалізації психологічної просвіти: проведення бесід, тренінгів, тематичних годин; використання інтерактивних методів (гейміфікація, арттехніки, кейс-метод). Особливості реагування на «складні» ситуації: робота з агресією, замкнутістю, тривожністю в підлітків; стратегії ненасильницького спілкування; етичні аспекти взаємодії.

Тема 1.4. Методики психологічної просвіти, особливості їх вибору та застосування зі здобувачами освіти підліткового віку.

Аналіз потреб підлітків у психологічній просвіті. Критерії вибору методів психологічної просвіти в роботі з дітьми підліткового віку. Огляд сучасних методів просвіти: інтерактивні форми (кейси, тренінги, рольові ігри), медіаосвіта, онлайн-ресурси. Особливості моделювання просвітницького заходу. Особливості оцінки ефективності просвітницької діяльності психолога в роботі з підлітками.

Тема 1.5. Педагогічна практика «Інструменти та форми психологічної профілактики: планування заходів превенції ризикованої поведінки здобувачів освіти».

Актуальні прийоми й методи психологічної просвіти. Промоція як комплекс заходів і засобів, спрямованих на підвищення рівня знань групи людей щодо збереження та зміцнення психічного здоров'я. Принципи створення шкільного простору, сприятливого для психічного здоров'я учасників освітнього процесу. Зміст концепції школи, чутливої до психічного здоров'я. Базові принципи й компоненти піраміди психічного здоров'я. Багаторівнева модель послуг із супроводу збереження психічного здоров'я та психосоціальної підтримки. Алгоритми / підходи до планування заходів щодо промоції психічного здоров'я.

Очікувані результати охоплюють:

Знання та розуміння:

- причин виникнення і вікових особливостей проявів асоціальної поведінки учнів;
- ознак асоціальної та антисоціальної поведінки учнів;
- основних підходів до профілактики асоціальної й антисоціальної поведінки учнів;
- інструментів психосоціальної підтримки підлітків;
- підходів до створення психологічно безпечного освітнього середовища;
- засобів профілактики девіантної поведінки учнів;

- змісту підходів до збереження психічного здоров'я особистості;
- завдань, прийомів, методів психологічної просвіти;
- специфічних особливостей психологічної профілактики ризикованої поведінки;
- сутності понять: «суїцидальна поведінка», «превенція», «інтервенція», «поственція», «підтримуюча бесіда», «план безпеки»;
- ознак факторів ризику ризикованої поведінки;
- алгоритму профілактичних дій у разі виявлення ризикованої поведінки в закладі освіти;
- видів психологічної і педагогічної діагностики ризикованих тенденцій здобувачів освіти;
- стратегій психологічного супроводу в різних ступенях суїцидального ризику;
- теоретичних основ організації та здійснення психологічної просвіти;
- інструментів психологічної просвіти, особливостей їх вибору та застосування для визначення актуальних напрямів психологічної просвіти;
- науково-психологічної інформації щодо особистості, групи, особистісного й соціального благополуччя та особливостей її використання під час психологічної просвіти, способів планування та організації психологічної просвіти, визначення ключових показників її ефективності;
- інструментів оцінки здійснення моніторингу актуального стану цільової аудиторії;
- інструментів, форм психологічної просвіти, правил їх вибору;
- основ теорії комунікації під час психологічної просвіти;
- ознак, завдань, критеріїв, структури, вимог до складання просвітницьких програм;
- понять: «психічне здоров'я», «промоція психічного здоров'я», «піраміда інтеграцій послуг з охорони ПЗПП»;
- особливостей збереження психічного здоров'я та психосоціальної підтримки;
- принципів створення шкільного простору, сприятливого для психічного здоров'я учасників освітнього процесу;
- змісту концепції школи, чутливої до психічного здоров'я;
- базових принципів і компонентів піраміди психічного здоров'я;
- алгоритмів / підходів до планування заходів щодо промоції психічного здоров'я.

Уміння та навички:

- використовувати різні практики психосоціальної підтримки учнівської молоді;
- урахувати особливості дитини групи ризику під час реалізації профілактичних заходів;
- ефективно взаємодіяти з дітьми групи ризику та психотравмованими особами;
- надавати допомогу особистості, яка переживає складні періоди життя;
- застосовувати дієві прийоми та методи психологічної просвіти;
- аналізувати сучасні парадигми профілактики ризикованої поведінки;
- аналізувати / визначати причини й наслідки ризикованої поведінки;
- застосовувати знання з кризової психології в професійній діяльності;
- здійснювати консультативну, профілактичну роботи з учасниками освітнього процесу для профілактики ризикованої поведінки;
- реалізовувати психологічну діагностику ризикованої тенденцій;
- визначати напрями, завдання та обирати зміст, види, форми психологічної просвіти відповідно до вікових особливостей цільової аудиторії і визначених завдань;
- вибирати та застосовувати ефективні інструменти для визначення актуального напрямку психологічної просвіти;
- використовувати новітню науково-психологічну інформацію відповідно до вікових особливостей цільової аудиторії під час здійснення психологічної просвіти;

- визначати мету й завдання психологічної просвіти, ключові показники ефективності відповідно до визначених завдань, потреб, вікових особливостей цільової аудиторії;
- здійснювати моніторинг актуального стану цільової аудиторії та аналіз соціально-психологічної ситуації в закладі освіти;
- обґрунтовано вибирати й застосовувати ефективні інструменти, форми та зміст психологічної просвіти;
- визначати ефективні способи комунікації відповідно до вікових особливостей цільової аудиторії з урахуванням факторів, що впливають на результат;
- визначати завдання та обирати зміст заходів щодо промоції психічного здоров'я;
- вибирати ефективні методики розбудови / створення шкільного простору, сприятливого для психічного здоров'я учасників освітнього процесу;
- створювати умови для реалізації змісту концепції школи, чутливої до психічного здоров'я;
- розробляти та застосовувати алгоритми / підходи до планування заходів щодо промоції психічного здоров'я.

Установки щодо:

- доцільного використання психологічних практик у профілактичній діяльності;
- мотивації до збереження психічного здоров'я;
- інноваційності;
- професійного розвитку і самовдосконалення;
- усвідомленого та відповідального ставлення до впровадження в психологічну практику різних форм психологічної просвіти;
- оцінки можливих ризиків будь-яких проявів ризикованої поведінки здобувачів освіти;
- застосування методів аналізу та профілактики ризикованої поведінки;
- усвідомленого ставлення до меж своєї професійної компетентності;
- професійного саморозвитку;
- застосування методів аналізу та профілактики ризикованої поведінки;
- здійснення консультативної, профілактичної роботи з учасниками освітнього процесу для профілактики ризикованої поведінки;
- проведення підтримуючої бесіди, складання плану безпеки;
- усвідомлення сутності, цілей і завдань психологічної просвіти в діяльності практичного психолога ЗО;
- опанування методів і форм психологічної просвіти, адаптованих до підліткового віку;
- усвідомлення значення психологічної просвіти як профілактичного й освітнього інструменту;
- розуміння критеріїв вибору методик залежно від вікових, індивідуальних і контекстуальних особливостей підлітків;
- усвідомлення етичної відповідальності при виборі тематики та форм подачі матеріалу;
- застосування різних форми / методів розбудови / створення шкільного простору, сприятливого до психічного здоров'я учасників освітнього процесу;
- реалізації в закладі освіти заходів щодо промоції психічного здоров'я;
- професійного саморозвитку;
- комунікативності;
- емпатії;
- тактовності.

Модуль 2. «Психологічна діагностика: сутність, завдання, принципи, методи та критерії якості й етичні норми. Структура, зміст, види та інструменти психологічної допомоги: психологічна консультування, супровід, тренінг, розвивальна діяльність відповідно до запиту і виявленої потреби».

Тема 2.1. Теоретичні основи організації та здійснення психологічної діагностики: обмеження у використанні, достовірність і надійність, особливості застосування, фактори, що впливають на результат.

Здатність визначати потребу в проведенні, плануванні й організації процедури діагностування. Діагностування відповідно до актуального стану здобувачів освіти / освітнього середовища. Теоретичні основи аналізу й інтерпретації результатів. Надання рекомендацій відповідно до завдань і цілей психодіагностики. Критерії якості психологічних тестів (валідність / надійність / стандартизація).

Тема 2.2. Види ситуацій психологічної допомоги учасникам освітнього процесу: професійне вигорання педагогічних працівників.

Актуальність психологічної допомоги крізь призму психологічних викликів сучасної освіти. Планові ситуації (супровід, регулярні консультації), кризові ситуації (конфлікти, гострі стреси), надзвичайні ситуації (наси́лство, втрата), профілактичні заходи. Емоційна, поведінкова, когнітивна та фізіологічна симптоматика професійного вигорання педагогів. Методи виявлення синдрому й особливості надання психологічної допомоги (індивідуальна стратегія, колективні заходи).

Тема 2.3. Види ситуацій психологічної допомоги освітнього процесу: кризові ситуації, що зумовлюють імовірність спричинення шкоди собі або іншим особам.

Базові поняття: «види психологічної допомоги», «кризова ситуація». Нейробиологія стресу. Особливості реагування організму людини на надзвичайну ситуацію. Поняття маркерів / факторів ризику розвитку самоушкоджувальної поведінки. Чинники виникнення та особливості перебігу кризової ситуації. Причини виникнення самопошкоджувальної, суїцидальної поведінки. Загальні поняття про різні рівні профілактики ризикованої поведінки: превенція, інтервенція, поственція.

Тема 2.4. Методи надання різних видів психологічної допомоги учасникам освітнього процесу: психологічний супровід профілактики професійного вигорання.

Психологічний супровід профілактики професійного вигорання: основні завдання і методи роботи психолога. Особливості структури та змісту тематичних тренінгових занять. Застосування методів арттерапії і релаксаційних технік у профілактичній роботі з педагогами. Використання стратегії саморегуляції та самопідтримки. Супервізія для вчителів: особливості організації і проведення сесій.

Очікувані результати охоплюють:

Знання та розуміння:

- принципів використання процедури діагностування;
- етичних норм застосування та інтерпретації результатів діагностування;
- особливостей застосування і факторів, що впливають на результат діагностики;
- основних правил надання рекомендацій відповідно до завдань і цілей психодіагностики;
- основ теорії психологічної допомоги в практичній психології;

- видів ситуацій, під час яких практичний психолог надає психологічну допомогу учасникам освітнього процесу;
- інструментів визначення та ознак виявлення потреби в психологічній допомозі, порядків реагування у разі виявлення такої потреби;
- особливостей психологічної допомоги як окремого виду діяльності практичного психолога;
- основних форм психологічної допомоги учасникам освітнього процесу;
- змісту теоретичних підходів до понять: «надзвичайна ситуація», «емоційні стани», «психологічні переживання»;
- нейробіології стресу та його впливу на особистість людини;
- сутності понять: «суїцидальна поведінка», «превенція», «інтервенція», «поственція», «підтримуюча бесіда», «план безпеки»;
- ознак факторів ризику ризикованої поведінки;
- алгоритму профілактичних дій у разі виявлення ризикованої поведінки в закладі освіти;
- стратегій психологічного супроводу в різних ступенях ризику для особистості дитини;
- теоретичних основ організації і здійснення психологічної профілактики;
- напрямів профілактичної роботи в практичній психології;
- інструментів та особливостей їх практичного застосування для визначення напрямів і завдань психологічної профілактики.

Уміння та навички:

- визначати потребу в здійсненні психологічної діагностики;
- урахувати чинники, що впливають на об'єктивність і достовірність результатів процедури діагностування;
- обґрунтовувати вибір методу діагностики відповідно до визначених потреб, ситуації та актуального стану освітнього середовища;
- визначати й обирати зміст, вид і форму психологічної допомоги згідно із ситуацією, потребами, особливостями розвитку та віковими особливостями цільової аудиторії;
- діяти відповідно до порядків реагування в різних ситуаціях, визначати потребу в перенаправленні;
- виявляти потребу у психологічній допомозі;
- застосовувати дієві прийоми та методи психологічної просвіти;
- вчасно виявляти ознаки психотравми особистості та надавати / організовувати ефективну допомогу;
- визначати прояви неадекватної самооцінки учнів з метою її коригування;
- використовувати техніки формування особистісної значущості дитини в сім'ї;
- застосовувати методи з формування здорового способу життя молоді;
- аналізувати сучасні парадигми профілактики ризикованої поведінки;
- аналізувати / визначати причини та наслідки ризикованої поведінки;
- застосовувати знання з кризової психології у професійній діяльності;
- здійснювати консультативну, профілактичну роботи з учасниками освітнього процесу для профілактики ризикованої поведінки;
- реалізовувати психологічну діагностику ризикованої тенденції;
- визначати завдання та обирати зміст, види, форми психологічної профілактики відповідно до вікових особливостей цільової аудиторії та бажаного результату;
- визначати та прогнозувати актуальні напрями психологічної профілактики;
- вибирати й застосовувати ефективні інструменти для визначення актуальних напрямів і

реалізації психологічної профілактики.

Установки щодо:

- якісного та безпечного застосування методів психологічного діагностування, ураховуючи потреби, ситуацію та актуальний стан освітнього середовища;
- професійного розвитку і самовдосконалення;
- усвідомлення унікальності кожної ситуації та важливості дотримання етичних принципів у роботі з учнями, педагогами, батьками;
- розуміння типів ситуацій, у яких учасники освітнього процесу потребують психологічної підтримки;
- опанування ефективних методів психологічної допомоги педагогам під час професійного вигорання;
- усвідомленого та відповідального ставлення до впровадження у психологічну практику різних форм психологічної просвіти;
- оцінки можливих ризиків будь-яких проявів ризикованої поведінки здобувачів освіти;
- усвідомленого ставлення до меж своєї професійної компетентності;
- професійного саморозвитку;
- застосування методів аналізу та профілактики ризикованої поведінки;
- здійснення консультативної, профілактичної роботи з учасниками освітнього процесу для профілактики ризикованої поведінки;
- проведення підтримуючої бесіди, складання плану безпеки;
- інноваційності;
- комунікативності;
- емпатії;
- рефлексивності;
- усвідомлення необхідності проведення систематичної профілактичної роботи з професійного вигорання педагогів;
- створення безпечного простору для щирого обговорення психологічних труднощів у роботі вчителів у закладі освіти;
- забезпечення групової підтримки й опанування сучасних методів профілактики професійного вигорання педагогів.

Модуль 3. «Нормативно-правові вимоги до організації діяльності практичного психолога в закладі освіти. Організація моніторингових і скрінінгових досліджень».

Тема 3.1. Нормативно-правові вимоги до документування трудової діяльності практичного психолога в закладі освіти: організаційні аспекти атестаційного періоду.

Зміст і завдання діяльності практичного психолога закладу освіти. Принципи роботи та функції практичного психолога закладу освіти. Напрями діяльності працівників психологічної служби. Обов'язки і права фахівців психологічної служби. Основні документи, що регулюють діяльність практичного психолога в закладі освіти під час атестації. Професійний стандарт «Практичний психолог закладу освіти».

Тема 3.2. Методи і прийоми визначення поточних проблем та наявних ризиків зі створення, підтримки та розвитку психологічно безпечного освітнього середовища.

Зміст Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в Новій українській школі. Базова інформація про безпеку. Принципи безпечної життєдіяльності. Поняття ризику. Базова інформація про ризики. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи НУШ: еталонні показники й параметри стандарту «Комфортне психосоціальне середовище».

Тема 3.3. Підсумкова конференція «Нормативно-правові вимоги діяльності практичного психолога закладу освіти: професійне портфоліо як інструмент аналізу й узагальнення досвіду роботи».

Нормативно-правові документи, що визначають діяльність практичного психолога в контексті збереження психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, як основа для формування професійного портфоліо. Професійне портфоліо – інструмент самоаналізу й узагальнення досвіду. Сучасні виклики та тенденції в роботі практичного психолога. Професійний розвиток і самовдосконалення фахівців психологічної служби.

Очікувані результати охоплюють:

Знання та розуміння:

- основних нормативно-правових документів, що регламентують діяльність практичного психолога закладу освіти в атестаційний період;
- загальних компетентностей, якими має володіти практичний психолог закладу освіти;
- трудових функцій практичного психолога закладу освіти в контексті їх реалізації в атестаційний період з урахуванням специфіки освітнього середовища та потреб учасників освітнього процесу;
- типової документації фахівців психологічної служби відповідно до встановлених стандартів і вимог в атестаційний період як складової об'єктивного оцінювання професійної діяльності;
- змісту понять: «соціальні ризики», «безпека», «соціальне благополуччя»;
- правил запобігання соціальним ризикам як небезпечним факторам десоціалізації дитини в сучасному суспільстві;
- принципів функціонування стандарту «комфортне психосоціальне середовища»;
- складової концепції «Безпечна в дружня до дитини школа»;
- призначення і структури професійного портфоліо як засобу самопрезентації та самооцінки діяльності;
- ролі професійного портфоліо в аналізі результативності психологічного супроводу освітнього процесу;
- стандартів ведення документації фахівців психологічної служби.

Уміння та навички:

- дотримуватися основних нормативно-правових документів, що регламентують діяльність практичного психолога закладу освіти в атестаційний період;
- аналізувати й систематично оновлювати нормативно-правову базу, що регулює діяльність практичного психолога;
- організовувати та планувати роботу відповідно до трудових функцій, загальних і трудових компетенцій;
- дотримуватися принципів професійної та етичної компетентності практичного психолога під час здійснення професійної діяльності;
- заповнювати й вести типову документацію практичного психолога;

- створювати умови безпечного освітнього середовища;
- допомагати вихованцям створювати безпечне психосоціальне освітнє середовище;
- розпізнавати ознаки проявів небезпечної соціальної поведінки серед дітей;
- застосовувати професійне портфоліо як засіб самопрезентації та самооцінки діяльності;
- визначати роль професійного портфоліо під час аналізу результативності психологічного супроводу освітнього процесу;
- дотримуватися стандартів ведення документації фахівців психологічної служби.

Установки щодо:

- самоорганізації та підготовки до здійснення трудових функцій;
- системного планування діяльності, що передбачає визначення пріоритетів, часових меж і очікуваних результатів у межах підготовки до атестаційного періоду;
- вивчення основних законодавчих засад із забезпечення безпеки дітей у закладах освіти;
- постійного вдосконалення фахових знань і навичок на основі аналізу власного досвіду;
- дотримання професійної етики та стандартів ведення документації;
- активної участі в професійному середовищі, обміну досвідом, упровадження інновацій у практику;
- використання професійного портфоліо як інструменту не лише атестації, а й саморозвитку.

Рекомендовані джерела:

МОДУЛЬ 1. «Психологічна профілактика та просвіта щодо психологічного благополуччя і психічного здоров'я відповідно до вікових особливостей цільової аудиторії, актуального стану освітнього середовища. Створення, підтримка й розвиток психологічно безпечного освітнього середовища в закладі освіти».

1. Алгоритми діяльності працівників психологічної служби : Т. 1 / За заг. ред. В. Г. Панка. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. – 138 с.
2. Арцимеєва Д. Коли світ на межі змін : школа, чутлива до психічного здоров'я [Електронний ресурс] : посіб. / Д. Арцимеєва, Г. Терентьєва, Т. Зав'ялова, Н. Паньків ; за заг. ред Л. Залюбовської. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 30.04.2024).
3. Бульченко Д. В. Підготовка майбутнього психолога до застосування психоедукації [Електронний ресурс] / Д. В. Бульченко, І. С. Тодорова // Габітус. – 2024. – Вип. 60. – С. 50–54. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 05.05.2025).
4. Гершанов О. Основи роботи з травмою [Електронний ресурс] / О. Гершанов. – Маріуполь, 2023. – 26 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 30.04.2024).
5. Григоренко Г. Формування здорового способу життя та ціннісного ставлення до здоров'я в структурі діяльності нової української школи [Електронний ресурс] / Г. Григоренко // Гуманізація навчально-виховного процесу. – 2019. – № 5 (97). – С. 135–145. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 30.04.2024).
6. Зінченко Н. Особливості аналізу самооцінювання образу «Я» підлітками в сучасних умовах [Електронний ресурс] / Н. Зінченко, І. Булах // Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. – Серія 12. – Психологічні науки. –

2025. – Вип. 26 (71). – С. 33–46. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 05.05.2025).

7. Квітковська Н. В. Психологія девіантної поведінки учнів (умови, причини, особливості виховання, проблемні родини, профілактика та корекція) : навч.-метод. посіб. / Н. В. Квітковська. – Миколаїв, 2010. – 240 с.
8. Кучерявенко В. Профілактика агресивної поведінки підлітків / В. Кучерявенко. – Кривий Ріг : Криворізький державний педагогічний університет, 2023. – 112 с.
9. Організація діяльності психологічної служби : навч.-метод. посіб. / упоряд. О. А. Дудник. – Умань : Візаві, 2023. – 267 с.
10. Профілактика деструктивної поведінки підлітків [Електронний ресурс] / Т. Журавель, Ю. Удовенко, ред.). – К. : Видавництво ФОП О. Д. Буря, 2022. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу 144 с. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 05.05.2025).
11. Профілактика та корекція відхилень поведінки : навч.-метод. посіб. / уклад. Л. Мафтин. – Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2021. – 368 с. (дата звернення : 08.04.2025)
12. Психологія девіантної поведінки : навч.-метод. посіб. / уклад. : І. В. Кошова, О. Д. Кресан. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2021. – 226. – 26 с.
13. Психологія девіантної поведінки особистості: навч. посіб. / уклад. : О. Д. Сафін, С. П. Байда. – Умань : Візаві, 2021. – 202 с.
14. Садикіна А. С. Функції просвітницької діяльності та критерії готовності майбутніх бакалаврів психології до її реалізації [Електронний ресурс] / А. С. Садикіна // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2023. – № 91. – С. 127–132. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 05.05.2025).

МОДУЛЬ 2. «Психологічна діагностика: сутність, завдання, принципи, методи та критерії якості й етичні норми. Структура, зміст, види та інструменти психологічної допомоги: психологічне консультування, супровід, тренінг, розвивальна діяльність відповідно до запиту і виявленої потреби».

1. Алгоритми діяльності працівників психологічної служби: Т. 1 / авт. кол. за заг. ред. В. Г. Панка. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. – 138 с.
2. Арцимеєва Д. Коли світ на межі змін : школа, чутлива до психічного здоров'я [Електронний ресурс] : посіб. / Д. Арцимеєва, Г. Терентьєва, Т. Зав'ялова, Н. Паньків ; за заг. ред Л. Залюбовської. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 30.04.2024).
3. Гершанов О. Основи роботи з травмою [Електронний ресурс] / О. Гершанов. – Маріуполь, 2023. – 26 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 30.04.2024)
4. Гірник Н. Особливості профілактики професійного вигорання методом арт-терапії / Н. Гірник, Я. Раєвська // Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Психологія. – 2024. – № 3 (64). – С. 12–19. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 05.05.2025).

5. Дистанційне навчання як чинник професійного вигорання педагогів [Електронний ресурс] / І. Остоплець, А. Соломаха, Н. Кучеренко, С. Кучеренко // Psychology Travelogs – 2025. – №1. – С. 243–253. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 05.05.2025).
6. Зливков В. Л. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях / В. Л. Зливков, С. О. Лукомська, О. В. Федан. – К. : Педагогічна думка, 2016. – 219 с.
7. Католик Г. Психодіагностика у презентаціях, таблицях, схемах: навчально-методичний посібник. / Г. Католик, В. Багрій. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. – 301 с.
8. Пахомов І. В. Профілактика професійного та емоційного вигорання педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. В. Пахомов. – Біла Церква : БІНПО ДЗВО УМО НАПН України, 2024. – 114 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 05.05.2025).
9. Пономаренко Т. І. Професійне вигорання вчителів закладів середньої освіти: гендерний аспект [Електронний ресурс] / Т. І. Пономаренко, Л. М. Співак, О. П. Хомчук // Габітус. Серія : Психологія. – 2024. – Вип. 57. – С. 180–184. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 05.05.2025).
10. Психодіагностика в клінічній психології : навч. посіб. / укл. Л. М. Співак, А. М. Османова. – К. : Університет Україна, 2023. – 146 с.
11. Чернобровкіна В. А. Суїцидологія і превенція суїциду : метод. матеріали до навч. Курсу : навч.-метод. посіб. / В. А. Чернобровкіна, Й. Сіквеленд, К. Е. А. Лорентцен. – К. : Національний університет Києво-Могилянська академія, Брустури : Дискурсус, 2022. – 80 с.
12. Чумак О. А. Психодіагностика : навчально-методичний посібник / О. А. Чумак, О. М. Товстуха. – Полтава : Видавництво ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2024. – 121 с.
13. Чуніхіна С. Л. Поственція суїциду (буліциду) : робота з колективом закладу освіти : метод. рек. / С. Л. Чуніхіна, Л. А. Найдьонова, Н. Ф. Умеренкова. – Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Імекс-ЛТД, 2022. – 76 с.
14. Шеннон Д. Не годуйте мавпу! Як вийти із замкнутого кола неспокою та тривоги / Д. Шеннон. – К. : ЦУЛ, 2020 – 146 с.

МОДУЛЬ 3. «Нормативно-правові вимоги до організації діяльності практичного психолога в закладі освіти. Організація моніторингових та скринінгових досліджень».

1. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ» [Електронний ресурс] / В. Пономаренко, Т. Воронцова, О. Сакович та ін. – К. : Алатон, 2020. – 64 с. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 05.05.2025).
2. Про затвердження Положення про психологічну службу системи освіти України [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки від 22.05.2018 № 509 / Міністерство освіти і науки. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 05.05.2025).
3. Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти» [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки від 30.11.2020 № 6/1427-20 /

Міністерство освіти і науки. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 05.05.2025).

4. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 25.05.2020 № 195/2020 / Президент України. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 05.05.2025).
5. Про типову документацію працівників психологічної служби у системі освіти України [Електронний ресурс] : лист Міністерства освіти і науки України від 24.07.2019 № 1/9-477. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 05.05.2025).
6. Шевчук Г. Портфоліо – досьє успіхів педагога [Електронний ресурс] / Г. Шевчук, М. Гребенюк, Л. Гаврилюк // Педагогічний пошук. – 2024. – № 1. – С. 80–84. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 05.05.2025).
7. Щоденник професійного розвитку [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : [Покликання на ресурс](#) (дата звернення : 05.05.2025).